

1. Hiç aşılanmamış kişilerin bir ay arayla iki doz BioNTech olduktan en erken 3 ay sonra 3. doz BioNTech aşılarını olmaları önerilir.
2. Hiç aşılanmamış kişilere mRNA aşısı yapıl(a)madığı durumda* Sinovac aşısı ile üç doz (0, 1 ve 4. aylarda) aşılanmanın ardından en erken 3 ay sonra hatırlatma dozunu (yapılabiliriyorsa BioNTech aşısı ile) olmaları önerilir.
3. Çeşitli nedenlerle primer aşı şeması (Sinovac için 0,1, 4. aylarda 3 doz, BioNTech için bir ay arayla iki doz) yarım kalan kişilerin aşılamalarına kaldıkları yerden devam edilmesi, hatırlatma dozlarının primer şemanın tamamlanmasından en erken 3 ay sonra yapılması önerilir.
4. İki doz BioNTech aşısı olmuş kişilerin 2. dozdan en erken 3 ay sonra hatırlatma dozunu olmaları önerilir.
5. Üç doz Sinovac aşısı olmuş kişilerin son dozdan en erken 3 ay sonra hatırlatma dozlarını (tercihen BioNTech aşısı ile) olmaları önerilir.
6. İki doz Sinovac ardından bir doz BioNTech aşısı olanların, son aşıdan en erken 3 ay sonra ikinci doz BioNTech aşılarını olmaları önerilir.
7. İki doz Sinovac ardından iki doz BioNTech aşısı (toplam 4 doz aşı) olanlar içerisinde 50 yaşın üzerinde olanlar, hastalık veya ilaca bağlı bağışıklık yetersizliği olanlar, altta yatan ciddi hastalığı (diyaliz uygulananlar, kalp yetmezliği, ileri AC yetmezliği ve siroz) bulunanlar ve yüksek miktarda virusla karşılaşma riski olan kişiler (sağlık çalışanları) hatırlatma dozunu, son aşıdan en erken 3 ay sonradan itibaren olabilirler. Bu gruplar dışında kalan kişilerde aşıların ağır hastalık ve ölümden koruyucu etkisi devam ettiğinden hatırlatma dozunu olmalarına şimdiki bilgilere göre gerek yoktur. Öneriler, yeni veriler ışığında değerlendirilmelidir.
8. Daha önce üç doz BioNTech aşısı olanlar içerisinde 50 yaşın üzerinde olanlar, hastalık veya ilaca bağlı bağışıklık yetersizliği olanlar, altta yatan ciddi hastalığı (diyaliz uygulananlar, kalp yetmezliği, ileri AC yetmezliği ve siroz) bulunanlar ve yüksek miktarda virusla karşılaşma riski olan kişiler (sağlık çalışanları) hatırlatma dozunu, son aşıdan en erken 3 ay sonradan itibaren olabilirler. Bu gruplar dışında kalan kişilerde aşıların ağır hastalık ve ölümden koruyucu etkisi devam ettiğinden hatırlatma dozunu olmalarına şimdiki bilgilere göre gerek yoktur. Öneriler, yeni veriler ışığında değerlendirilmelidir.
9. Önceki varyantlarla (ülkemiz için 1 Ocak 2022 öncesinde) hastalık geçirdikten sonra bir doz BioNTech olmuş kişilere, Omikrona ve diğer varyantlara karşı uzun

- süre korundukları için, şimdiki bilgilere göre ek hatırlatma dozuna gerek yoktur. Yeni veriler ışığında değerlendirilmelidir.
10. Önceki varyantlarla (ülkemiz için 1 Ocak 2022 öncesinde) hastalık geçirdikten sonra bir doz Sinovac olanların, son Sinovac'tan 3 ay sonra (tercihen BioNTech ile) bir hatırlatma dozu olmaları önerilir.
 11. İki doz BioNTech olmasına rağmen herhangi bir varyantla hastalık geçirmiş olan kişilerin hastalıktan 6 ay sonra bir doz BioNTech aşısı olmaları önerilir. Böylelikle aşı sonrasında Omikrona karşı en az 6 ay yeterli koruma sağlanacaktır. Bu kişilerin yeni bir varyant çıkmadığı sürece hatırlatma dozu olmalarına şimdiki bilgilere göre gerek yoktur. Altıncı ayın sonunda yeni veriler ışığında değerlendirilmelidir.
 12. Aşı şeması tamamlanmadan veya hiç aşılanmadan önceki varyantlarla (ülkemiz için 1 Ocak 2022 öncesinde) hastalık geçirmiş olan kişilerin, hastalıktan en erken 3 ay sonra (tercihen 6. Ayda) tek doz BioNTech aşısı olmaları, mRNA aşısı yapıl(a)madığı durumda* iki doz Sinovac aşısı ile (0 ve 1. aylarda) aşılanmaları önerilir.
 13. Aşı şeması tamamlanmadan veya hiç aşılanmadan Omikron ile (ülkemiz için 1 Ocak 2022 sonrasında) hastalık geçirmiş olan kişilerin (Delta varyantına yeterli bağışıklıkları olmayacağı için) hastalıktan 3 ay sonra başlamak üzere 1 ay arayla iki doz BioNTech aşısı olmaları önerilir. mRNA aşısı yapıl(a)madığı durumda* Sinovac aşısı ile üç doz (0, 1 ve 4. aylarda) aşılanmaları önerilir.
 14. İki doz Sinovac ardından 2 doz BioNTech aşısı veya 3 doz BioNTech aşısı veya 4 doz BioNTech aşısı uygulandıktan sonra COVID-19 geçirmiş kişilere hatırlatma dozu yapılmasına eldeki verilere göre gerek yoktur.
 15. Bağışıklık yetmezliği olan kişilerin inaktif aşı yerine mRNA aşıları ile aşılanmaları önerilir. Bu kişiler 1 ay arayla 3 dozdan (BioNTech) oluşan primer aşı şemasını tamamladıktan 3 ay sonra birinci ek dozlarını (4. aşılarını) , bundan en az 4 ay sonra da ikinci ek dozlarını (5. aşılarını) olmalıdırlar. Bundan farklı şemalar uygulanmış ise ek dozların sayısı ve zamanlamasının belirlenmesi için Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji uzmanlarına başvurmaları önerilir.
 16. Özellikle >65 yaşta ve sağlık çalışanlarında, dört doz BioNTech veya iki doz SinoVac+3 doz BioNTech aşılamasından sonra, bağışıklık yetmezliği olmadığı sürece bir hatırlatma dozu daha yapılması veya yapılmaması konusunda öneri yapabilecek yeterli veri bulunmamaktadır. Bu kişilerde varyantları da içeren polivalan aşılarla ek dozların gerekliliği, etkinliği ve güvenilirliği konusunda

çalışmalar devam etmektedir, bu çalışmaların sonuçlanmasından ve yeni içerikli aşuların üretilmesinden sonra, muhtemelen sonbaharda yeni öneriler yapılabilecektir. Ek olarak ülkemizde, aşılama şemalarına göre etkililik oranlarının açıklanması da daha akılcı kararların alınmasını sağlayacaktır.

17. Ülkemizde gerek primer aşılması, gerekse hatırlatma dozu/dozları yapılmış kişi sayısının yetersizliği göz önüne alındığında, bu grupların aşılmasının sağlanması için kampanyalar düzenlenmesi ve Sağlık Bakanlığı'nın bu konuda özel çaba göstermesi, <12 yaş çocuklar için uygun aşuların sağlanarak aşılamanın başlanması, ek olarak maske kullanımını gibi aşı dışı önlemlerin de uygulamaya konulması yaşamakta olduğumuz son omikron dalgasında ölümlerin azaltılmasında en etkili önlem olacaktır.
18. Aşılama kampanyalarında aşı randevularının aksaksız yürütülmesi, aşı sürekliliğinin ve diğer lojistik desteklerin sağlanmasının kritik önemi unutulmamalıdır.
19. Ağır ruhsal hastalığı olanlarda kalp hastalığı, kronik akciğer hastalığı gibi ek hastalık oranlarının yüksek olması, bilişsel ve sosyal zorluklar nedeniyle aşıya erişimde dezavantajlı grup olmaları nedeniyle bu hastalarda eksik aşılamanın tamamlanması, hatırlatma dozunun yaptırılması teşvik edilmelidir.